

Center for Høretab Rådgivning og Uddannelse

Vi samler, udvikler, anvender og formidler viden om børn med høretab

Kommunikation og Sprog

Kommunikation og sprog

Sproget og dermed også hørelsen er et af de vigtigste

kommunikationsredskaber mellem

mennesker. Sproget er med til at give barnet en forståelse af verden og til at sætte ord på ting, oplevelser og følelser. Sproget er med til at give barnet adgang til leg med andre børn. Sproget er med andre ord basis for den læring, barnet skal have livet igennem.

Barnets sproglige udvikling begynder straks efter fødslen, og sammen med en fysisk tæt kontakt, tale samt en god øjenkontakt i en tæt relation kan barnet støttes i en god udvikling.

Sprog indlæres grundlæggende i en kobling mellem erfaringer og sproggivning. Altså skal barnet have konkrete erfaringer med en ting, før det kan forholde sig abstrakt sprogligt til den.

Altså skal barnet have konkrete erfaringer med en ting, før det kan forholde sig abstrakt sprogligt til den.

Sproget har tre aspekter, nemlig form, indhold og funktion, hvor form indeholder sprogets regler for udtale, bøjninger og sætningsopbygning. Sprogets indholdsmæssige side vil tage sit udgangspunkt i konkrete oplevelser og erfaringer, som vha. omgivelsernes sproglige konstateringer og respons hjælper barnet til at forstå og sprogliggøre dets verden. I sprogets funktion er det kommunikative og det sociale centralt, altså bl.a. at kunne tilpasse sproget efter forskellige situationer.

Disse tre aspekter ved sproget udvikles for langt de fleste børn uproblematisk, men for børn med et høretab er en øget

opmærksomhed fra omgivelsernes side ofte nødvendigt i rollen som primære sproggivere, erfaringsgivere og som for- og efterbehandlere af barnets oplevelser.

Den tidlige kommunikation

- I det tidligste stadie af kommunikation reagerer barnet på dets følelser og på det, der sker omkring det. Barnet kommunikerer ved hjælp af mimik, lyde samt kropssprog. Senere viser barnet en begyndende forståelse for hensigt med interaktion, men er meget afhængig af at have en voksen, der forstår at tolke dets behov.
- Senere bliver barnet opmærksom på at følge den voksnes blikretning og fokus. Barnet forbinder efterhånden den voksnes gentagelser af enkelt ord/tegn til en forståelse, og barnet viser evt. med gestik og blik, at det har forstået hensigten. Barnet meddeler sig, men uden at bruge ord.
- Senere bruger barnet et enkelt ord for mange forskellige begreber, f.eks. vov vov for alle firbenede dyr. Barnet siger nu enkelte ord, som indeholder en hel sætning, og barnet forstår enkle tilrettevisninger.
- Senere kombinerer barnet to eller tre ord, som dækker over en hel sætning. Barnet forstår simple instruktioner og forstår at udpege, når det bliver stillet spørgsmål med hvem, hvad og hvor.

- I et tæt samarbejde med omgivelserne udvikler barnet sig til stadighed sig sprogligt og sprogets tre aspekter udvikles afhængigt af hinanden.

Børn med kommunikationsvanskeligheder gennemløber de samme trin som andre børn, men i et langsommere tempo.

Barnet med høretab kan støttes i sin sproglige udvikling ved bl.a.:

- At lege og at samtale i et støjdempet og struktureret miljø og med velfungerende hørehjælpemidler.
- At tage udgangspunkt i konkrete/ting og billeder, hvilket tilgodeser og støtter sprogindlæringen
- At følge barnets blik og opmærksomhed og benævne det, som I ser.
- At følge barnets initiativ for at sikre, at barnets udviklingsniveau følges.
- At sætte ord på barnets og egne handlinger skaber forudsigelighed og dermed tryghed, samtidig med at barnet lærer sprog.
- At bruge naturlige pegninger, gestus og mimik samtidig med det talte sprog, støtter barnets forståelse og koncentration.
- At gentage barnets ord og derpå udvide dette ord til en enkel sætning.
- At fylde ord på i hverdagens samvær og rutiner.
- At tilpasse længden af den voksnes sætning til det, barnet siger.
- At tilpasse din hastighed til barnet således, at barnet får tid til at udforske, forstå og svare.

- At tilpasse dig barnets interesser og fokus for at øge barnets udspil og samtalens varighed.
- At sproglige rutiner og mange gentagelser i hverdagen skaber forudsigelighed og tryghed, samtidig med at barnet får mulighed for at danne sprog.
- At have en god øjenkontakt sikrer god feedback i samtalen og er et check på, om barnet har forstået.
- At berøre barnet f.eks. på skulderen støtter koncentrationen hos barnet.
- At starte sætninger med barnets navn og derefter afvente øjenkontakt giver barnet mulighed for koncentration og dermed få hele beskeden med.
- At tale til og med barnet øger barnets koncentration, omverdensforståelse og selvindsigt, som er vigtige for vidensindlæring.
- At spørgsmål er tilpasset barnets sproglige og kommunikative formåen og skal befordre konversation og tage udgangspunkt i det, barnet er optaget af.
- At spørgsmål og svar i den tidlige kommunikation stilles op, så barnet kan vælge mellem to ting blot ved at svare med et enkelt ord, hvorefter den voksne gentager med en hel sætning.
- Generelt er det bedre i sproggivningen at kommentere i stedet for at spørge.
- At læse med barnet næsten uanset alder og kommunikationstrin medfører, at barnet får mulighed for gentagelser og turtagning, som er vigtig basis for sprogindlæringen.

Barnet med et høretab har væsentlig anderledes indlærings- og opvækstbetingelser end barnet med den gode hørelse. Hjælpe midlet er ikke alene lydforstærkning ved hjælp af høreapparater mv., men også omgivelsernes viden om grundlæggende kommunikation og dannelse af relationer er centrale.

Den manglende hørelse påvirker således den kognitive og den emotionelle udvikling hos barnet, hvorfor det er op til barnets omgivelser at skabe betingelser og miljø, hvor barnet kan lære.

Det tidlige forældre-barn samspil og kommunikation kan være forstyrret, da barnet ikke har alle sansemodaliteter til rådighed. Dette kan influere på forældrenes evne til dannelse af en sikker base, hvor barnet vil have sværere ved at få en sikker tilknytning til de nære omsorgspersoner. Udvikling af en sikker base er centralt for barnets evne til at møde sin omverden, med dens udfordringer og udviklingsmuligheder såvel følelsesmæssigt som indlæringsmæssigt set.

Udvikling af sproget er ofte mangelfuldt og ikke alderssvarende, hvilket også kan have indflydelse på barnets indre sprog, tænkning og refleksion. Den manglende erfaring med sprogets form, indhold og funktion får således ikke alene betydning for barnets opfattelse af sig selv, men også for omgivelsernes ubevidste lavere krav-niveau, der igen medfører en ringere erfaringsbaggrund for barnet med høretab.

Barnet med høretab kan opleve, at dets behov ikke umiddelbart ses og forstås af omgivelserne, hvorfor det kan indlære sig uhensigtsmæssige måder at være sammen med andre på. Barnet har derfor brug for megen guidning fra forstående voksne for socialt at kunne indgå i en gruppe.

Ligeledes har barnet behov for ved indlæring at arbejde meget konkret for at koble egne erfaringer med sproget, som er afsættet til abstrakt tænkning.

For at sikre, at barnet kommunikerer med omverdenen og for at sikre indsigt - og forståelse af omverdenen, støttes barnet af en kommunikationsbog, som bl.a. vha. foto og tekst søger at sikre, at barnet kan manøvrere bl.a. mellem hjem og institution. Billeder og fotos benyttes således dagligt i et forsøg på at strukturere og sprogliggøre barnets hverdag og for at kunne udvide samtaler fra ikke kun at være her-og-nu oplevelser. Talt dansk med støttetegn fulgt af mimik og pegninger er ligeledes med til at danne grundlag for kommunikation.

Barnet med høretab trives bedst i rammer, der er trygge og forudsigelige, idet det sprogligt kan være vanskeligt at bibringe det forståelse for forandringer. Hverdagen er derfor optimal, når barnet har kendte voksne omkring sig, der forstår at aflæse barnet, og som har viden og forståelse for at opbygge små rutiner med barnet, der styrker barnet i dets væren samtidig med, at det udfordres til en alderssvarende udvikling.

Center for høretab

Merkurvænget 2
7000 Fredericia

Tlf. 9944 3333

www.cfh.dk

Oktober 2016